

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Commentarii Tres in Universam Aristotelis Philosophiam

Commentarius Secundus In Octo Libros Physicorum Aristotelis

Crespin, François

Bruxellæ, 1652

II. A quo moveantur corpora in periculo Vacui.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95369](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95369)

DISPUTATIO QVARTA.

De Vacuo.

D V B I V M I.

Quid Vacuum, & an dari possit naturaliter.

R E S O L U T I O I.

I. **D**ico 1°, juxta D. Thomam & alios communiter, Vacuum est locus carens corpore; unde pro formali dicit carentiam; pro materiali verò ipsam superficiem corporis carentis in se alio corpore; hinc spatia imaginaria non debent dici Vacuum; quia non sunt locus; non verò, quia corpore naturaliter repleti non possunt, ut docet P. Comptonus Phys. Disputat. 32. Sect. 1^a.

R E S O L U T I O II.

II. **D**ico 2°, post Aristotelem Physic. 4°. cap. 8°. & 9°. cui ferè omnes subscribunt, nullum datur naturaliter, nec dari potest, in rerum natura Vacuum.

III. Probatur variis experientiis quibus Physicè certum est, corpora ita invicem uniri, vel saltem contigui, ut nullà vi naturali discontinuari, vel saltem discontigui possint.

IV. Prima experientia: nec ex dolio bene obturato, etiam post tractum epistomium; nec ex lagenæ orificio inverso, vinum effluit, ob solum periculum vacui.

V. Secunda: pueri fistulâ oblongâ aquæ admotâ baculo extracto, aquam attrahunt; vinatores ope recurvi scyphonis dolio vini immerfi, halitu aërem trahente, dolium vacuant, ob solum periculum vacui.

VI. Tertia: latera follium ab invicem divelli non poterunt, si orificium, aliique aditus bene obturentur, & sic de sexcentis aliis, ob solum periculum vacui: cur autem natura ita abhorreat vacuum, cum Aristotele in 1°, meteorologicorum pro ratione adfero dependentiam sublunarium ab influentiis cælestibus, quæ alioqui communicari non possent, impediende vacuo; si enim posset dari vacuum uno instanti v.g. & circuli pilæ, posset & quadri alterius plurium milliarium, ac pluribus annis; quo casu omnia corpora, quæ essent è diametro infra, nec viâ rectâ nec per latera cælestes influentias recipere possent, ut patet exemplo pluvie aut radiorum solis; ab eis tamen omnino pendent, ut infra probabimus.

VII. Objicies 1°, sit turrata lampas oleo accensa, oleum in ea paulatim minuitur; sed in locum olei aër ingredi non potest, ergo ibi necessariò datur vacuum.

VIII. Respondeo, vel, ut vult Ioannes à Porta, per foramen, per quod egreditur oleum, aërem ingredi, unde dum ingreditur, subinde auditur aliquis parvus sibilus; vel, ut vult Cardanus, oleo intus incalcescente rarefcit aër, qui ante in lampade erat.

IX. Objicies 2°, sit vas lapideum plenum aquâ

calidâ, & rarefactione consummatâ, undique bene obsecetur & claudatur, ac in loco frigido ad condensandam aquam collocetur; condensatione factâ, aqua minus spatium occupabit, quàm ante, ergo dabitur vacuum.

X. Respondeo negando consequentiam, quia, vel vas frangetur in parte debiliori, vel si undique æque forte sit, & non frangatur, aërem subingressurum per poros vasis; vel potius dicendum erit non fuisse ita obturatum, quin per foramen aliquod subingredi potuerit aër.

D V B I V M II.

A quo moveantur corpora in periculo Vacui.

R E S O L U T I O.

XI. **D**ico, non moventur à solo Deo aut Angelis, neque à corporibus ipsis, quæ moventur per virtutem illis intrinsicam; sed ab illo, qui movet corpus, ex cujus motione imminet periculum vacui.

XII. Probatur 1^a Pars 1°, quia frustra ad Deum aut Angelos recurritur pro effectibus quorum reperiuntur causæ sublunares, uti hîc, ergo, &c.

XIII. Probatur 1^a Pars 2°, quia, qui attracto aëre aquam per antliam aut fistulam attrahit, sentit pondus, difficultatem & defatigationem, quam alioqui non sentiret: deinde qui lagenam aquæ orificio infra, portat, non aliter, nec minùs, aquam movet, quàm si illam orificio supra portaret: sed illo casu aqua sursum movetur, & extra centrum, in periculo vacui; ergo corpora in periculo vacui non à solo Deo, aut Angelis, moventur.

XIV. Probatur 2^a Pars; tum probatione 2^a 1^a partis; tum quia in gravi non potest esse virtus intrinseca movendi se sursum; alioqui haberet duas virtutes naturales repugnantes, videlicet ad motum sursum & deorsum; & si aër omnis cælum inter & terram annihilaretur, terra naturaliter ascenderet & conjungeret se concavo lunæ, ut hac ratione frueretur influentiis cælestibus; quod quidem admittit P. Comptonus Disp. 31. Physic. Sect. 1^a. sed id mihi tam naturaliter impossibile videtur, quàm vivum hominem profundè in terra sepultum, posse naturaliter lapidem sepulchri penetrare, ut fruatur beneficio aëris, quo respiret; tam enim est contra naturam gravis ascendere sursum, quàm sit contra naturam quanti, aliud quantum penetrare. Addit etiam contra, P. Poncius hîc, *illa virtus esset agentis naturalis, quod positis omnibus ad agendum requisitis necessariò agit; ut quid igitur aqua maris jam non ascendit sursum? sed responderi potest, quia non sunt omnia ad ascendendum sursum requisita, videlicet periculum vacui, quod potest esse conditio ad agendum requisita; nam finè illo attrahens aërem per antliam aut fistulam non attraheret aquam, ut consideranti patebit; unde soli nostræ probationi insistimus.*

XV. Probatur 3^a Pars, quia, qui attrahendo aë-

rem per fistulam, aut antliam, attrahit aquam, sentit pondus & resistantiam aquæ, & virtute suâ illam superat: & si cesset illam attrahere, desinit ascendere, ergo, &c.

xvi. Obijcies, incredibile est puerum parvâ for-
bitione aëris è recurvo scyphone posse movere &
attrahere integrum plaustrum vini; sed hoc fieret in
hac sententia, ergo, &c.

xvii. Respondeo negando majorem; quia cum
omnia corpora ab alio tracta virtute quâdam quasi
magneticâ sibi naturali (quæ non est contra natu-
ram gravium) alia corpora sibi propinqua in peri-
culo vacui trahant, non requiritur magna vis in at-
trahente; nam in attrahendo à singulis corporibus
attrahitis coadjuvatur; hinc autem patet in periculo
vacui diverso modo trahi corpora remotiora, ac
partes remotiores baculi, attrahitis proximioribus;
quod enim aliqui, ut ostendant eundem tractus
modum, doceant ita colligata esse corpora, ut Deus
juxta naturæ exigentiam decreverit non concurre-
re ad movendum ullum corpus, sic ut ab omni a-
lio localiter separetur, mihi non est probabile; quia
ut sæpius dixi, pro purè naturalibus sine necessitate
ad Deum recurrere, est ignorantia æylum aperire:
si verò quæras, cur corpus unum, non trahat aliud,
tam extra, quàm in periculo vacui, cum vis illa at-
tractiva sit agens necessarium, nec periculum vacui
cognoscat? Respondeo, quia periculum vacui est
conditio sine qua non, uti præsentia subjecti ad ac-
tionem ignis transcurrentem; hujus tamen absentiam
aut præsentiam ignis non cognoscit saltem cogni-
tione elicita; sed hæc non requiritur, & innata suf-
ficit, ut experientia comprobatur. Dicere autem
esse disparitatem; eò quod ignis creare deberet,
quod non potest: nil est dicere; quia, vel est paritas,
vel ratio tua convincit posse.

QVÆSTIVNCVLA.

xviii. QVæres, an ab Angelis naturaliter va-
cuum induci possit?

xix. Respondeo negativè; non quidem defectu
virtutis, quia vacuum inducere non est majoris
virtutis, quàm sit, attracto aëre per fistulam, aquam
in suo loco continere; quod non videtur Angeli-
cam virtutem superare, præsertim cum possit cælos
& totum mundum movere, & in eo virtutem suam
experiri velle, unde vacuū inducendo nihil frustra
facerent, contra PP. nostros Complut. hic, & Tho-
mistas alios: sed quia Deus non subjecit Angelis or-
bem terræ juxta illud Pauli ad Hebræos 2°. *Non e-
nim Angelis subjecit Deus orbem terræ*, quod alioqui vi-
deretur factum; quia cum ad conservationem sub-
lunarium necessariæ sint influentiæ cælestes, per
inductionem vacui, quâ impedirentur, omnia sub-
lunaria perdere possent. Vnde non video, quâ ra-
tione D. Fromondus de Anima lib. 3°. cap. 10. dicat
implicare contradictionem corpora duo à se invicem reve-
rà distare, & tamen nullum reale intervallum inter ea in-
tercedere.

DVBIVM III.

An fieri possit motus in vacuo.

RESOLUTIO.

xx. Dico: eâ parte, quâ corpus conjunctum
foret reliquis partibus Univerſi, naturali-
ter moveri non posset; cæteris & se toto, si totum à
reliquis partibus Univerſi disjunctum foret, moveri
naturaliter posset.

xxi. Probatur 1^a Pars, quia alioqui naturaliter
induceretur vacuum in loco istius partis conjun-
ctæ reliquis partibus Univerſi, quod fieri posse na-
turaliter, supra n. 2°. negatum est; unde si haberet
caput illis conjunctum, & non pedes, maneret ca-
pite appensum, nec illud movere posset, bene pe-
des; è contra, si pedes, &c. item qui terram tan-
gens haberet bombardam oneratam, non posset il-
lam explodere, & si escam inflammaret, deberet
flamma perseverare.

xxii. Probatur 2^a Pars; quia, cum per motum
tunc non induceretur vacuum, nihil impedit quo-
minus fieret naturaliter motus, sive sursum, sive
deorsum, sive ad dextram, sive ad sinistram; nam
corpus, quod foret tunc disjunctum à singulis par-
tibus & centro univerſi, non magis appeteret con-
jungi cum aliqua parte univerſi, quàm si foret om-
nino extra, ergo, &c.

xxiii. Dices, si fieret motus in vacuo, deberet
ille secundum quod adductio est ad diversa loca,
in instanti fieri; sed hoc repugnat naturaliter, ergo,
&c. Probatur major, quæ est Aristotelis, quia nulla
esset resistètia mediæ, à qua successio motus, ergo, &c.

xxiv. Respondeo negando majorem; quia alio-
qui supposito vacuo inter concavum lunæ & terræ,
lapis à concavo lunæ ad terram cadens, in instanti
fuisset locatus in mille & mille locis, quod vitibus
naturæ omnino repugnat.

Ad ejus Probationem

xxv. Respondeo majorem illam non esse Ari-
stotelis; quia ibi non loquitur ad rem, sive ut rem
declaret; sed ad hominem, sive ut contra Platonem
& alios arguat, dicentes totam successionem motus
provenire ex resistètia mediæ, ergo (infererat) ubi
nulla resistètia mediæ, ut in vacuo, nulla successio
motus; motus est instantaneus, &c. quod ex propria
sententia reputaret absurdum; quia nimis clarum
est successionem motus non solum oriri ex resi-
stètia mediæ; sed partim ex limitata virtute mo-
ventis; partim ex tanta, vel tanta intercapedine spa-
tii percurrenda; partim ex resistètia mediæ, si me-
dium sit: alioqui positus duobus lapidibus æqualis
gravitatis, uno quidem apud concavum lunæ, alio
verò uno pede à terra, lapis à concavo lunæ per to-
tum vacuum intermedium motus, tam cito esset in
terra, ac alter, quod est rationi absolum: hinc faci-
lè solves omnia, quæ ex Philosopho, aut aliis, ut
Pereira, Ægidio, Burlæo, Alberto Magno, &c.
contra adferuntur.